

RAPPORT FRA VIRKSOMHETEN I 1985
PLANLAGTE OPPGAVER FOR 1986

Rapport nr. 5 - 1986

NB: Dette er et skannet og OCR-behandlet dokument.
Teksten er derfor ikke korrekturlest og rettet.
Det er bildet av teksten som er korrekt, ikke den kopierbare
teksten.

FORORD

Rapporten omfatter en oversikt over virksomheten i de forskjellige fagområder ved miljøvernavdelingen i 1985 og omtaler en del arbeidsoppgaver som blir aktuelle i 1986.

Hamar, april 1986

B.W. Grundseth

INNHOLDSFORTEGNELSE

Vann, avløp, renovasjon m.v.	Side	1
Naturvern og friluftsliv	"	10
Fisk	"	16
Vilt	"	19
Samlet plan/Vassdragsforvaltning	"	25

ÅRSMELDING FOR 1985 - VAR

1. FORSKRIFTER OM KLOAKKUTSLIPP FRA BOLIG- OG FRITIDSBEBYGGELSE MED SEPARATE AVLØPSLØSNINGER.

Etter at kommunene ble delegert avgjørelsesmyndighet etter kloakkforskriftene er fylkesmannens saksbehandling blitt redusert. Imidlertid er klagebehandling kommet inn og saksbehandling for siste år fordeler seg slik:

- Tillatelser gitt av fylkesmannen	9
- Avslag gitt av fylkesmannen	1
- Klager avgjort av fylkesmannen	5

2. FORSKRIFTER OM UTSLIPP AV OLJEHOLDIG AVLØPSVANN OG OM BRUK OG MERKING AV VASKE- OG AVFETTINGSMIDLER

Det er gitt 5 tillatelser til utslipp av oljeholdig avløpsvann for verksted- og serviceanlegg.

3. KONSESJONER TIL STØRRE UTSLIPP ETTER FORURENSNINGSLOVENS § 11

- Kommunale kloakkutslipp (nye og endring av eldre tillatelser)	4
- Avslag på kommunale utslipp (ikke påklaget)	1
- Pålegg om utbedring av kommunalt anlegg	1
- Campingplasser	2
- Hytteområder	1
- Turisthytter	1
- Utslipp fra pelsdyrfarm	1
- Kommunale avfallsplasser (utvidelser og nyetableringer samt opprettholdelse av mindre plasser i en kommune med store transportavstander)	3
- Grovavfallsplasser	4
- Tilbaketrukket eldre godkjenning av avfallsplass	2
- Utslipp ved anleggsdrift	3
- Klage over fylkesmannens avgjørelse	0

4. KLOAKKRENSEANLEGG - NYANLEGG OG DRIFT

I løpet av 1985 er det ferdigstilt 5 nye kloakkrenseanlegg i fylket. Disse er Fåset i Tynset kommune, Folldal sentrum i Folldal kommune, Alvdal sentrum i Alvdal kommune, Austmarka i Kongsvinger kommune og Strandlykkja i Stange kommune. Nes renseanlegg i Ringsaker kommune er gjenoppbygget etter brann. Det er nå i alt 64 renseanlegg i drift i fylket. Forøvrig er Kirkenær renseanlegg i Grue kommune utvidet med slamavvanningsanlegg og septikmottak. Krigsinvalidehjemmet Bæreias renseanlegg i Kongsvinger er blitt rehabilitert og driftstilsynet utføres nå av Kongsvinger kommune. I Ringsaker er Sjusjøen renseanlegg overtatt av kommunen og en del rehabiliteringsarbeider er utført.

Driften av anleggene synes ikke å ha endret seg nevneverdig fra tidligere. Det er imidlertid tendenser til en økning i utslipp via overløp ved en del renseanlegg. Årsaken til denne økningen synes å være en kombinasjon av en nedbørrik sommer og det forhold at belastningen på en del anlegg begynner å nærme seg kapasitetsgrensen. Utette ledningsnett er et betydelig problem de fleste steder.

Driften av renseanleggene er blitt fulgt opp gjennom et fastlagt program for utslippskontroll i likhet med tidligere år. Anleggene er dessuten blitt besøkt 2 ganger i løpet av året av miljøvernavdelingens personell.

5. TILSKOTT OG LÅNESAKER

Blant VAR-seksjonens oppgaver inngår behandling av diverse tilskotts- og lånesaker. Det gjelder blant annet statlige tilskott og lån til såkalte oppryddingstiltak på avløpssektoren, tomtetekniske arbeider, renovasjonsanlegg, tilskott til planlegging av slike anlegg, lån til vannverk og til grunnerververvelser.

Miljøverndepartementet har i 1985 gitt tilskudd og kommunalbanken lån til avløpsanlegg med samlet kostnadsramme på 25,0 mill kr til slike anlegg i Hedmark. Gjennomsnittlig gis 20% tilskudd og 50% lån.

6. LANDBRUKSSAKER

Etter forskrifter om silopressaft og forskrifter om lagring og spredning av husdyrgjødsel er miljøvernavdelingen tillagt ansvar for tilsyn med at forskriftene følges samt tilrettelegge for gjennomføring av forskriftenes intensjoner. Dette innebærer relativt mye arbeid i et fylke som Hedmark med 2160 gardsbruk hvor det legges silo og et langt større antall hvor det holdes husdyr. I flere år fra 1979 har en derfor engasjert ekstra personell til dette arbeidet, og i 1985 var vi tilgodesett med 17,5 ukeverk.

a) Forskrifter om silopressaft

Pålegg etter silosesongen 1984:	128	- herav 15 gjentak
Antall inspeksjoner i 1985:	298	
Anmeldelser for overtredelse av forskrifter i 1985:	0	
Ant. pålegg etter silosesongen 1985:	143	- herav 45

Inspeksjonene har foregått i hele fylket med særlig stor intensivitet i Mjøsområdet som følge av utvidet overvåking av Mjøsa.

Inklusiv årets inspeksjoner er nå områder med alle siloanlegg kontrollert. Mer om dette er å finne i egne rapporter.

b) Forskrifter om lagring og spredning av husdyrgjødsel

Gitte pålegg etter kontroll i 1985:	15 stk
Inspeksjoner i 1985:	45 "

Inspeksjonene er utført som ledd i silokontrollen. Dette er ikke den beste tid å foreta kontrollen på og en når på langt nær alle som burde vært inspisert. Mye står derfor igjen før vi har gode nok oversikter over lagersituasjonen i fylket.

I alt ble det investert ca 1,5 millioner kroner i tiltak for å sikre utette gjødsellagre på 23 anlegg i 1985. 25% av dette ble innvilget som tilskudd over jordbruksavtalen. Denne aktiviteten har avtatt det siste året. Behovet er imidlertid stort. Tiltak for å øke aktiviteten er påkrevet og drøftet med Fylkeslandbruksetaten siden det er de som forvalter låne- og tilskuddsordningen.

c) Informasjon

I 1985 ble det holdt informasjonsmøter om tiltak mot punkt-kilder i landbruket. Disse møtene ble arrangert i samarbeid med Fylkeslandbrukskontoret og rettet seg særlig mot bønder som fikk påtale etter kontrollen 1984. Det ble avholdt 5 regionmøter i Os, Alvdal, Elverum, Grue og Nord-Odal. Oppslutningen var god.

Av informasjonstiltak ellers kan nevnes pressedekning av forskjellig art.

7. FORSKRIFTER OM TØYVASKEMIDLER

Miljøverndepartementet har fastsatt forskrifter som innebærer at det er forbud mot å reklamere for fosfatholdige vaskemidler i Mjøsas nedbørfelt. Det har ikke vært anledning til å følge opp disse forskriftene i året som gikk.

8. VASSDRAGSUNDERSØKELSER/OVERVÅKING

Vassdragsundersøkelser og vassdragsovervåking samordnes i "statlig program for forurensningsovervåking" ved Statens forurensningstilsyn med bevilgning fra Miljøverndepartementet. I visse saker gis økonomisk støtte fra fylkeskommune/enkeltekommune. Statlig overvåking har i 1985 pågått i Mjøsa, Glomma m/Folla, Orkla og Vrangselva.

Rapporter for året foreligger ikke i endelig form, men det kan antydes følgende:

Mjøsa

Miljøverndepartementets Mjøsaksjon 1977 - 80/81 ga umiddelbare bedringstendenser i Mjøsas hovedvannmasser. NIVA's undersøkelser i 1983 og 1984 under det statlige program for forurensningsovervåking har gitt som konklusjon:

- innsjøen er fortsatt merkbart påvirket av overgjødsling,
- utviklingen mot stadig bedre forhold etter Mjøsaksjonen synes å ha stoppet opp,
- ytterligere reduksjon av næringssalttilførselen er påkrevet.

På denne bakgrunn ble det for 1985 igangsatt en utvidet undersøkelse av Mjøsa m/en del tilløpselver i NIVA's regi. Dessuten ble fylkesmannens miljøvernnavdelinger i Oppland og Hedmark fylker trukket inn i arbeidet, blant annet for å skaffe data for "et ajourført fosforbudsjett" dvs. oversikt over de årlige tilførsler av fosforforbindelser til Mjøsa. Hensikten er å få et grunnlag for vurdering av behov for ytterligere tiltak mot forurensning av vassdraget.

Det har vært søkt bistand hos rådgivere v/Institutt for georressurs- og forurensningsforskning og Sivilingeniør Elliot Strømme A/S. Arbeidet er avsluttet og materialet er under bearbeidelse. Kostnader til undersøkelser i 1985 var følgende:

- Mjøsa	ca kr	680 000,-
- Gudbrandsdalslågen	ca kr	320 000,-
- Moelva, Svartelva, Flagstadelva og Lena	ca kr	260 000,-
- Konsulentbistand for fylkesmannen	ca kr	500 000,-
Tilsammen	ca kr	<u>1 760 000,-</u>

Generelt synes Mjøsa sterkere påvirket av "næringssalter" i 1985 enn foregående år. Store nedbørmengder med øket utslipp ved overløp eller lavere renseeffekter, utvasking og annen påvirkning for jordbruk antas å være grunnen.

Glomma ble overvåket oppstrøms Høyegga. Vassdraget var hele sommeren preget av flom med stor materialtransport. Det synes svært vanskelig å vurdere trender i utvikling.

Orkla og Folla foreligger det foreløpig ingen opplysninger om.

Vrangsella

En to-årig basisundersøkelse ble påbegynt i 1985 med hovedsaklig oppfølging av elvestasjoner med hensyn til kjemi, biologi og fysikalske data. Innsjøstasjonene vil bli hovedoppgaven i 1986. På grunn av store nedbørmengder m/tilsvarende høy vannføring vil også en del av elvestasjonene bli fulgt opp også i 1986. En foreløpig konklusjon er at vassdraget er lite til moderat påvirket oppstrøms Børjuåa med en økende forurensning gradert som moderat påvirket av næringssalter og betydelig bakterielt påvirket nedstrøms Skotterud mot svenskegrensen. Det er klare forsureningseffekter i vassdraget. Det antas at forurensningsforholdet vil bli mer fremtredende under normale eller tørre perioder.

;

Andre vassdrag

Som ledd i langsiktig plan å skaffe bakgrunnsopplysninger om tilstanden i mindre innsjøer i fylket ble i 1986 6 innsjøer undersøkt i samarbeid med NIVA og fylkeskommunens planavdeling. Innsjøene det gjelder er Narsjøen i Os, Langsjøen i Engerdal/Tolga, Eltsjøen i Trysil, Gjesåssjøen i Åsnes, Skasen i Grue og Stangnessjøen i Eidskog. Dette er sjøer med varierende naturgitte forutsetninger og som er utsatt for forskjellige forurensningsforhold. Rapporten er nær fullført.

9. LABORATORIESERVICE

Vannlaboratoriet for Hedmark er nå i sin helhet overtatt av Hedemarken interkommunale avløpssamband. Laboratoriet drives med eget regnskap. Fylkesmannen vil bli representert med ett medlem i et rådgivende utvalg for laboratoriet.

10. AKUTT FORURENSNING

I 1985 ble det innrapportert 7 tilfeller av uhell med utslipp av kjemikalier som fyringsolje, dieselolje, transformatorolje og kreosot. I alle tilfellene ble det raskt satt i gang opprenskingsarbeider.

Et arbeidsutvalg nedsatt av fylkesmannen, med miljøvern-avdelingen som sekretariat arbeider med beredskap mot akutt forurensning. En god del registreringsmateriale er samlet inn og det tas sikte på å utarbeide operative planer for 3 regioner tilsvarende de tre politidistriktene i fylket og med brannsjefene i Hamar, Elverum og Kongsvinger som nøkkelmenn. Et planforslag for Hamar-regionen er fullført og sendt SFT til uttalelse.

11. RENOVASJON

I løpet av 1985 har det skjedd en viss avklaring når det gjelder interkommunalt samarbeid. Det er etablert et selskap Solør Renovasjon med Grue, Våler og Åsnes som deltakere og det er gitt konsesjon for en felles deponeringsplass.

For de 5 HIAS-kommunene er det blitt enighet om lokalisering av en felles deponeringsplass. I Nord-Østerdal er det noe uklart om alle de 4 kommunene i Alvdal, Os, Tolga og Tynset blir med. Muligens kan Røros bli en aktuell deltager.

Eidskog, Kongsvinger, Nord- og Sør-Odal samarbeider med henblikk på å etablere en felles deponeringsplass. Foreløpig er ikke lokalisering endelig fastlagt.

I alt er det nå etablert eller er under etablering 4 andelslag som ialt omfatter 15 kommuner. Ellers har vi 2 grupper der 2 kommuner har avtale om bruk av felles avfallsplass.

De øvrige 4 kommunene tar sikte på separate avfallsløsninger.

Løsning i form av forbrenning eventuelt med varmeutvinning vil formodentlig bli vurdert nærmere når spørsmålet om giftige bestanddeler av røykgassene er nærmere utredet.

Deponeringsplasser er imidlertid nødvendige i alle fall, også om forbrenningsalternativet blir valgt. Den planlagte ordning i Elverum for oppsamling av spesialavfall er ikke iverksatt ennå.

12. GEBYRER OG AVGIFTER

Avdelingen gir uttalelser til fylkesmannen om kommunenes avgifter på VAR-sektoren og bygningskontroll, ialt 5 typer avgifter som årvisst revideres i de fleste kommuner.

Avgiftssatsene ligger generelt nokså lavt, men enkelte kommuner begynner etterhvert å nå opp mot en god dekningsgrad på vann- og kloakksektoren. Kommunene ønsker relativt ofte å foreta endringer i sine forskrifter for vann- og kloakkavgifter. Den adgang som nå er gitt til differensierte tilknytningsavgifter må betraktes som gunstig.

13. DIVERSE

VAR-sektoren gir uttalelse til fylkesmannen i en del bygningslovsaker, herunder regulerings- og generalplaner som nå rutinemessig blir forelagt avdelingen. Det samme gjelder kommunenes årsbudsjetter og langtidsbudsjetter.

Ved gjennomgang av kommune- og reguleringsplaner, veiplaner m.v. legger vi foruten VAR-fag forøvrig vekt på å sjekke at støyproblem (veitrafikk og skytebanestøy m.v.) er tilstrekkelig utredet og tatt hensyn til.

Avdelingen har ellers i årets løp gitt mange uttalelser til utkast til lover, forskrifter, retningslinjer m.v.

ARBEIDSPROGRAM FOR 1986 - VAR

Det er ikke lett å sette opp et bindende arbeidsprogram for VAR-seksjonen da faste oppgaver må prioriteres og en ikke kjenner eksakt hva som forventes. Imidlertid kan en del saksområder skisseres som nedenfor:

- Kontroll med landbruksforurensninger skal videreføres. Foruten oppfølging av gitte pålegg er det behov for innsats i Mjøsområdet og nedbørfeltet til Storsjøen i Rendal med Øvre Glomma. Til dette nyttes engasjert hjelp.
- En fornyet og mer fullstendig registrering av behov for utbedring av gjødsellagre burde vært utført. Utførende organ bør her være landbruksetaten. Spørsmålet er allerede luftet og vil bli fulgt opp.
- Informasjon er viktig. Det kan nevnes at arbeidet med informasjon i regi av handlingsplan mot landbruksforurensninger vil bli intensivert i 1986. Egne informasjonsutvalg i hvert fylke er opprettet med representasjon fra faglagene, forsøksringene, fylkeslandbrukskontoret og miljøvernavdelingen. Sekretær for utvalget er GEFOs prosjektkonsulent. Vi bør utnytte dette forum i samband med våre informasjonsbehov. Ellers er det viktig å informere om forestående kontroller m.v.
- Tilsyn med forskrifter om fosfatholdige tøyvaskemidler bør gjenopptas i 1986.
- Vassdragsundersøkelser som tilstandsbeskrivelse av mindre innsjøer vil bli videreført med 5-6 sjøer med ulike bruksinteresser.
- Det er nødvendig å skaffe oversikt over hvordan ulike VA-anlegg i hytteområder fungerer. Dette er tatt opp med Miljøverndepartementet og en har foreslått en slik undersøkelse over flere fylker. Vi regner med muligens å kunne legge opp til en forundersøkelse inneværende år.
- Gjennom flere år har en hatt planer om en undersøkelse av avløpsanlegg v/campingplasser. Det er noe over 100 plasser utover fylket. Da imidlertid undersøkelsen bør skje under høy belastningen av avløpsanleggene er dette blitt vanskelig da det rette tidspunktet er i fellesferien.
- Det er nødvendig å få en nærmere oversikt over hvordan eldre bensin- og oljeavskillere fungerer. Et slikt prosjekt måtte eventuelt kjøres i samarbeid med kommunenes tekniske etater, hvor den praktiske del utføres lokalt og med samordning og bearbeiding av materialet her. Før en eventuell igangsetting av utbedring av slike anlegg etter forskriftene bør en ha oversikt over behovet for tiltak.
- Utslippskontroll ved renseanleggene må følges opp med datasammenstilling/rapportering og eventuelle reaksjoner. Det er videre behov for å besøke renseanleggene ca 2 ganger pr år for gjensidig informasjon om driften samt veiledning om spesielle forhold. Slike besøk har utvilsomt en god motiverende virkning for driftsoperatørene samtidig som det gir miljøvernavdelingens personell mer detaljert informasjon om VAR-arbeidet i den enkelte kommune.

- Det faste opplegget for utslippskontroll ved renseanleggene bør revideres med hensyn på prøvehyppighet og analyseparametre. Større prøvehyppighet særlig på mindre anlegg og reduksjon i antall analyseparametre vil gi et bedre statistisk materiale og dermed bedre ressursutnyttelse. Samtidig bør også rapporteringsopplegget revideres. (Jfr. SFT's forslag til nye retningslinjer for kontroll med avløpsrenseanlegg).
- Mange utslippstillatelser av eldre dato er modne for revisjon. Disse bør revideres med utgangspunkt i resipienterfaringer og erfaringer med eksisterende renseteknologi. Riktig tilpassede rensekraav er både et viktig virkemiddel og en motivasjonsfaktor for å optimalisere driften av anleggene. Dette er en oppgave som bør prioriteres høyt.
- Mye av arbeidet med oppfølging av renseanleggene kan forenkles og forbedres ved hjelp av EDB-bruk. Programutvikling pågår sentralt og så snart et brukbart resultat foreligger, bør dette tas i bruk. I startfasen vil dette kreve en del arbeid med blant annet innlegging av data. En antar at slikt program kan foreligge i inneværende år og at arbeidet med å ta dette i bruk da bør prioriteres.
- En del kommuner mangler fullgod oversikt over tilknytninger (boliger, industri, offentlig m.v.) til sine renseanlegg samt planer for tilknytning av gjenstående bebyggelse. Det er med andre ord et behov for ajourførte avløpsplaner i mange tettsteder. Slike planer vil ha nytte både for kommunene selv og myndighetene. En slik plan vil også være et godt utgangspunkt i arbeidet med å få laget saneringsplaner for tettstedene. Arbeidet bør startes opp i 1986.
- Dårlig kvalitet på ledningsnett er et problem de fleste steder. Kommunene må motiveres for å skaffe seg bedre oversikt over ledningsnett og dets funksjon i form av kartlegging, innsamling og systematisering av driftsdata, tilførings- og vanntapsundersøkelser, osv. med sikte på å få fram saneringsplaner for nettet. Dette er langsiktige oppgaver og miljøvernavdelingens oppgave bør i første rekke være å motivere og bidra med informasjon og formidling av forskningsresultater og erfaringer fra gjennomførte prosjekter. Gjennom driftsoppfølgingen av renseanleggene avdekkes som regel kvaliteten på ledningsnett og en har her et konkret utgangspunkt til å gå nærmere inn på forholdene i den enkelte kommune. En håper å kunne starte dette arbeidet i år.
- Gjennom oppfølgingen av renseanleggene har en avdekket at ledningsnett lagt for bare få år siden ikke er av tilfredsstillende kvalitet. Det er meget viktig å sikre at nye ledningsanlegg får en varig og god kvalitet. Det er derfor ønskelig å foreta en registrering av praksis når det gjelder krav til nye ledningsanlegg. En slik registrering bør følges opp av informasjon og erfaringsutveksling til kommunene. Denne oppgaven bør kunne gjennomføres i 1986.
- Fra 1. mars 1986 er fylkesmannen delegert myndighet etter forurensningslovens § 11 vedrørende utslipp fra oppdrettsanlegg for fisk og skalldyr. Det er foreløpig noe uklart hvor mye arbeid dette vil omfatte i vårt fylke.

ENGASJEMENTER TIL KONTROLL MED LANDBRUKSFORURENSNING I 1986 OG 1987

Miljøvern avdelingen har gjennom flere år engasjert ekstrahjelp til kontroll med landbruksforurensning. I 1985 ble førstegangsregistrering av siloanlegg sluttført for alle kommuner i fylket. Kontrollen resulterte i at ca 150 bønder fikk brev om feil som måtte rettes ved anleggene. Kontrollarbeidet må følges opp.

I 1986 planlegges følgende virksomhet:

- Etterkontroll av alle pålegg. Utvalgskontroll i Mjøsområdet.
- Intensiv kontroll i Tolga.

Begrunnelsen for dette er at for å sikre at tiltak blir gjennomført er etterkontroll nødvendig. Situasjonen for Mjøsa er usikker, tilsyn med punktkilder er derfor viktig. Kommunevis intensiv kontroll er viktig av hensyn til likhetsbehandlingsprinsippet.

Tolga kommune er en stor husdyrkommune med flere problematiske utslipp.

Det skisserende arbeidet i 1986 vil kreve ca 600 time-verk i ekstrahjelpsinnsett.

Lønnsutgifter: 600 t a kr 55,-	kr 33 000,-
9,5% feriepenger	" 3 135,-
	<u>kr 36135,-</u>

Også i 1987 er det nødvendig å følge opp dette kontrollarbeidet. Til hvilke kommuner intensivarbeidet skal legges avgjøres senere, men det antas å være behov for en tilsvarende innsatt. Med innlagt lønnsstigning anslås behovet til kr 40 000,- i 1987.

ÅRSMELDING FOR 1985 - NATURVERN OG FRILUFTSLIV

1. Arealplanleggingssaker

- a) Det er gitt uttalelse til generalplanforslag for Alvdal, Grue, Nord-Odal, Tolga, Trysil og Amot kommuner.
- b) Det er behandlet i alt 13 reguleringsplanforslag eller -skisser. I tillegg er det gitt uttalelse til en rekke reguleringsplanforslag som er behandlet av andre ved avdelingen. Reguleringsplanforslagene for Ulvåkjølteigen hytteområde og Nordhue alpinsenter, begge i Elverum kommune har vært særlig arbeidskrevende.

2. Naturinngrepssaker m.v.

a) Vassdragsreguleringer

Det er behandlet 5 vassdragsreguleringssaker på ulike stadier. For Brødbølvassdraget er konsesjon gitt i 1985, for Mesnavatn og Hylla er konsesjonssøknader behandlet og for Einunna er det gitt uttalelse til en terskelplan. Det er også gitt uttalelse til et forslag til sikring mot flom og isgang i Trysilelva ved Jordet i Trysil kommune.

b) Kraftlinjer/transformatorstasjoner

Det er behandlet 6 konsesjonssøknader om bygging og drift av kraftlinjer og transformatorstasjoner. I tillegg er det vurdert og gitt uttalelse til 29 meldinger om kraftlinjer som bygges i medhold av områdekonsesjoner.

c) Senkning/forbygning

Det er behandlet 18 saker som gjelder senkning eller forbygning av vassdrag. Flest saker har det vært i Grue og Alvdal kommuner, henholdsvis 5 og 3 saker. På bakgrunn av planene om senkning av Ljøra har en bedt Miljøverndepartementet om en prinsipiell avklaring av spørsmålet om Stortingets vedtak om vern av vassdrag også omfatter vern mot vassdragsinngrep som foretas for å tilgodese jordbrukshensyn.

d) Kraftleiekonsesjon

Det er behandlet 9 søknader om kraftleiekonsesjon.

e) Vegplaner/vegutredninger

Det er behandlet 4 vegplaner/vegutredninger. Ingen har berørt vesentlige friluftslivs- eller naturverninteresser.

f) Hovedplaner for veger

Det er behandlet 6 hovedplaner for vegutbygging. Ingen har berørt vesentlige friluftslivs- eller naturverninteresser.

g) Detaljplaner for veger

Det er behandlet 17 detaljplaner for vegutbygging. Detaljplanforslaget for Bjørgedalen har vært særlig arbeidskrevende.

h) Reklameskilt

Det er behandlet 2 saker vedrørende oppsetting av reklameskilt.

3. Verneplansaker

a) Verneplanutkast kvartærgeologi

De siste høringsinstansene avga uttalelse til verneplanutkastet våren 1985. I de innkomne uttalelsene er det en rekke ønsker om grenseendringer, forslag til bygging av skogsbilveger, etablering av massetak m.v. De områdene hvor slike ønsker foreligger, ble befart av geologisk sakkyndige sommeren/høsten 1985. Bearbeidingen av høringsuttalelsene har fortsatt og møter med representanter for skogetaten og grunneierne er avholdt. Klargjøring av verneplanmaterialet for oversendelse til Miljøverndepartementet våren 1986 er i gang.

b) Verneplanutkast fossilforekomster

Etter avholdt grunneiermøte ble verneplanutkastet, som omfatter 8 områder i Hedmark, sendt til uttalelse høsten 1985 med høringsfrist 1. februar 1986.

c) Verneplanutkast edellauvskog

Det er utarbeidet verneforslag for 3 edellauvskogområder. Etter avholdte grunneiermøter/-befaringer ble verneforslagene sendt til uttalelse høsten 1985 med høringsfrist 1. mars 1986.

4. Forvaltningssaker

a) Grensemerking

Det ble foretatt grensemerking av Rotlia og Våletjern naturreservater i 1985. Etter dette er samtlige naturreservater i fylket unntatt Stenmyra ferdig grensemerket.

b) Oppsyn

Det var engasjert oppsyn i 19 av fylkets etablerte naturreservater i 1985. I Endelausmyrene, Brumundsjøen og Våletjern naturreservater har det tidligere ikke vært etablert oppsyn. I tillegg ble det engasjert ekstra oppsyn ved Gjesåssjøen under småviltjakta for å påse at fuglefredningsvedtaket ble overholdt.

c) Dispensasjonssaker

Det ble behandlet 16 søknader om dispensasjon fra fredningsbestemmelsene i naturreservatene, 6 avgjørelser ble påklaget. Av disse ble 1 omgjort av fylkesmannen og 3 stadfestet av Miljøverndepartementet, mens 2 er under behandling i departementet.

d) Informasjon

Det ble gjennomført skilting i 13 naturreservater i 1985. Etter dette er samtlige naturreservater i fylket unntatt Stenmyra ferdig skiltmerket.

Informasjonsplakater ble satt opp på spesielle informasjonstavler i 11 naturreservater. Plakater for ytterligere 9 naturreservater er levert til trykking. Plakat for Rotlia naturreservat ble utarbeidet høsten 1985.

Byggingen av et fugletårn i Åkersvika naturreservat, som ble påbegynt i 1984, ble fullført i 1985. Tårnet ble åpnet 9. mai. I tre derpå følgende helger var tårnet betjent av medlemmer i NOF-Hedmark i samsvar med særskilt opprettet avtale. Om lag 250 personer besøkte tårnet i disse periodene.

e) Skjøtsel/skjøtelsesplanlegging

Det har høsten 1985 vært engasjert en person (Jon Bekken) for å utarbeide forslag til skjøtelsesplan for Våletjern og Åkersvika naturreservater. Planforslagene vil foreligge tidlig i 1986.

En skjøtelsesplan for Rotlia naturreservat er under utarbeidelse i regi av ØKOFORSK. Planforslaget vil foreligge tidlig i 1986.

Det er utført ornitologiske registreringer i 5 naturreservater for å skaffe grunnlag for en vurdering av fuglefaunaens tilstand og eventuelle endring i disse områdene i den siste tiårsperioden.

Det er gjennomført botaniske registreringer i Seimsjøen og Gardsjøen naturreservater for å skaffe grunnlagsmateriale til bruk ved utarbeidelse av en eventuell skjøtelsesplan for disse reservatene.

f) Erstatning

Det er avholdt overskjønn etter opprettelsen av Rønnåsmyra naturreservat. Skjønnen ventes avhjemlet tidlig i 1986.

Naturvernlovens erstatningsbestemmelser ble endret i 1985. Grunneierne i naturreservater som er opprettet etter 1980 er ved flere brev blitt orientert om dette og gitt frist til 31. desember 1985 med å sette fram krav om erstatning for fylkesmannen. Innen fristens utløp var det mottatt erstatningskrav fra grunneiere og rettighetshavere i 15 naturreservater.

g) Endring i fredningsbestemmelser

Et forslag om innføring av forbud mot bruk av motordrevet isbor i Femundsmarka og Gutulia nasjonalparker ble sendt Miljøverndepartementet for sluttbehandling.

5. Motorferdselssaker

Det er behandlet 7 klagesaker over kommunale vedtak etter § 6 i motorferdselsloven. I tilknytning til to av klagesakene har en tatt opp med Miljøverndepartementet og fått en prinsipiell avklaring av spørsmålet om hjemmelen for kommunene til å basere seg på "løyvekjøring".

6. Friluftslivssaker

a) Tilskottssaker

Det er gitt statlig tilskott på kr 80 000,- over post 31.2 til opparbeiding av Bukkeneset friluftsområde i Nord-Odal. Over post 60 er det gitt statstilskott på i alt kr 135 000,- til opparbeiding av 6 friluftsområder, derav 5 badeplasser. Tilskottene er gitt til Eidskog, Hamar, Os, Tolga, Amot og Asnes kommuner.

b) Friluftslivsutredninger

Det er avgitt uttalelse til Miljøverndepartementets utredning T-593 om friluftsliv. Det er videre avgitt uttalelse til et forslag til friluftsplen for Eidskog kommune.

7. Hedmark fylkes friluftsnemnd

Naturverninspektøren har vært sekretær for nemnda i 1985. Nemnda har i 1985 hatt 6 møter, en dagsbefaring i Stange kommune og en todagersbefaring i Alvdal og Folldal kommuner. Det er behandlet i alt 53 saker mot 39 i 1984.

AKTUELLE ARBEIDSOPPGAVER I 1986 - NATURVERN OG FRILUFTSLIV

1. Arealplanleggingssaker

Det vil bli gitt uttalelser til forslag til kommuneplaner og reguleringsplaner etter hvert som disse utarbeides av kommunene. Det vil bli lagt vekt på å innarbeide gode rutiner ved behandlingen av disse sakene etter planloven som trer i kraft 1. juni 1986.

Det vil bli satt i gang arbeid med å legge alle arealfestede naturverndata inn på et EDB-register (EDNA).

2. Naturinngrepssaker m.v.

Det vil bli gitt uttalelse til planer om vassdragsreguleringer, bygging av kraftlinjer, senking/forbygging av vassdrag, bygging av veger og andre naturinngrep etter hvert som slike planer fremmes av andre sektormyndigheter.

3. Verneplansaker

Verneplanutkastet for kvartærgeologiske forekomster i Hedmark vil bli oversendt Miljøverndepartementet for sluttbehandling i løpet av første halvår i 1986. Verneplanutkastet for fossilforekomster i Oslofeltet vil bli oversendt Miljøverndepartementet for sluttbehandling i løpet av første halvår 1986. Verneplanforslaget for Bjørgedalen, Buttekvernmyra og Kløvstadhøgda vil bli oversendt Direktoratet for naturforvaltning for sluttbehandling. Fredningsforslaget for Atnasjømyrene vil bli oversendt Miljøverndepartementet for sluttbehandling. Fredningsforslag for Langmyra i Rendalen og Tynset kommuner vil bli fremmet .

4. Forvaltningssaker

Det er ikke planlagt spesielle grensemerkingsarbeider i 1986. Oppsynstjenesten i etablerte verneområder vil bli opprettholdt som i 1985. Det vil være løpende behandling av søknader om dispensasjon fra fredningsbestemmelsene i disse områdene. Det vil bli satt opp informasjonsplakater i de siste 9 våtmarksreservatene og i Rotlia naturreservat.

Det vil bli utført ornitologiske registreringer i 6 våtmarksreservater for å vurdere eventuelle endringer i fuglefaunaen i disse i løpet av den siste 10-årsperioden. Det vil bli utarbeidet et forslag til skjøtselsplan for Gardsjøen naturreservat. Det vil i løpet av året bli behov for betydelig bistand fra avdelingen til Miljøverndepartementets engasjerte advokat i forbindelse med erstatningsoppgjøret etter opprettelsen av 18 våtmarksreservater.

5. Motorferdselsaker

Det vil bli foretatt løpende behandling av klagesaker. Det kan oppstå et betydelig behov for veiledning til kommunene i forbindelse med et ventet rundskriv fra Miljøverndepartementet som vil ta sikte på å skjerpe den dispensasjonspraksis som føres i enkelte kommuner.

6. Friluftslivssaker

Det vil bli foretatt en fordeling til kommunene av tilskotts- midler som blir stilt til fylkesmannens disposisjon, og det vil bli kontrollert av midlene brukes som bestemt innenfor den opp- gitte tidsrammen.

7. Hedmark fylkes friluftsnemnd

Naturverninspektøren vil fungere som sekretær for Hedmark fylkes friluftsnemnd også i 1986.

ÅRSMELDING FOR 1985 - FISK

Det har vært en relativt høy aktivitet i 1985

- Glommaprosjektet er delvis startet opp med registrering og merking av fisk i trappene i Valmen, Storsjødammen, Løpet, Høyegga, Strandfossen, Skjefstadsfossen og Braskereidfossen. Det er merket en del fisk og gjenfangsten har enkelte steder vært god, og gir oss et bilde av fiskens vandringer.
- Forhandlinger med Sverige pågår om en avtale om kompensasjon for det tapte fiske av Vanerlaks i Trysilelva.
- Undersøkelser med merking av fisk, prøvefiske samt telling av antall fisk med ekkolodd er foretatt i endel store innsjøer. (Isteren, Sølensjøen, Atna, Savalen, Storsjøen, Osensjøen, Engeren)
- Kommersielt fiske etter sik i Femunden og undersøkelser her vedrørende beskatningen er fortsatt i regi av Norges Vel.
- Ca 20 prosjekter får nå kalkingsmidler i Hedmark. Det største prosjektet blir i nasjonalparken i Femundsmarka.
- Atnaprosjektet har gitt en meget grundig oversikt over fiskebe-standen og utnyttelsen av denne. Fisket betyr mye i turistsammenheng.
- Det er satt ut regnbueørret i endel grunne, næringsrike vann. Etter bare en sommer kan fisken høstes som 1/2 kilos fisk. Best resultat hadde vi i Stavsjøen på Nes som i fjor ble rotenonbehandlet for å utrydde andre fiskearter.
- Fisket i Brumunda har i år vært spesielt godt på grunn av høy vannføring. Vi foretar en beregning av fiskets avkastning og betydning. Vi vil forsøke å beregne betydningen av Brumunda-fisken i Mjøsfisket.
- Kvikksølvnivået i krøkle, lake og ørret i Mjøsa er godt dokumentert, og ser for ørretens vedkommende ut til å ligge relativt lavt.
- Det er foretatt registreringer av endel krepselokaliteter i Kongsvinger for å vurdere bestandsstatus.
- Det foregår biotopforbedrende tiltak som forsøk på å gjøre Nyåa i Åsnes til en bedre elv etter tømmerfløtningens opphør.

OPPGAVER FISK 1986

Foruten de vanlige oppgavene med generell saksbehandling vil følgende prosjektetr være igangsatt i 1986.

- Glommaprosjektet. Prosjektet er nå startet opp for fullt, og det er ansatt 1 fiskeribiolog. I tillegg vil det bli korttidsengasjert personell i feltsesongen. Det vil bli merket et betydelig antall fisk i trappene og sideelvene.
- Mjøsa. Det vil bli foretatt en spørreundersøkelse blant de viktigste brukerne om ørretfisket som grunnlag for å beregne bestandsstørrelse og beskatning av de forskjellige stammene. Det vil bli utarbeidet et program for oppfølging av tidligere undersøkelser og det vil bli arbeidet videre med skisse til en forvaltningsplan.
- Trysilelva. Resultatene av fiskeundersøkelsene bearbeides i Sverige og ventes å foreligge i 1986. Det vil bli avholdt møte/befaring for å diskutere videre muligheter.
- De store innsjøene. Det er laget et opplegg for videreføring av undersøkelser i Femunden i regi av DN/Norges Vel. Det tas sikte på å gjenta ekkoloddregistreringen for å beregne bestanden i endel av de store innsjøene (Storsjøen i Rendalen, Sølensjøen, Osensjøen og Engeren). Dette følges tildels opp med merkinger for å registrere vandringer og beskatning (Isteren, Sølensjøen, Osensjøen).
- Optimalisering av fisket i Folldal. I Fundin og Marsjøen foregår det merkinger som grunnlag for å beregne optimalt utnyttelse av en fiskebestand ved å regulere den naturlige rekrutteringen. Disse vil bli fortsatt i 1986.
- Utfisking/rotenonbehandling. Endel mindre innsjøer er verdiløse i fiskesammenheng på grunn av overtallige bestander av lite attraktive fiskearter. I 1986 har vi godkjent to prosjekter for rotenonbehandling. Slike prosjekter egner seg også svært godt for å studere utfiskingseffekter da vi relativt enkelt kan kombinere en utfisking og en rotenonbehandling, og få et bestandsestimat. Dette vil ha generell verdi i fiskestellet.
- Utsetting av regnbueørret. I endel grunne, fisketomme innsjøer vil utsetting av regnbueørret gi gode resultater der tilveksten er så god at fisken kan fiskes opp igjen allerede første høsten. De vellykkede forsøkene i Stavsjøen vil bli fortsatt, og utvidet til enkelte andre vann.
- Ressurskartlegging. Det er søkt om midler til et samarbeidsprosjekt med fiskerikonsulenten i Oppland for å starte opp ressurskartlegging. Vi vil konsentrere oss om lokaliteter hvor det er mulig å få et godt datagrunnlag med hensyn til fisket og andre bakgrunnsverdier som er av betydning for produksjonen.

- Utnyttelse av fisket. Hvordan fisket utnyttet vil være av betydning for rekreasjonsverdien i fisket og hvilken turistmessig betydning det har. Ved nytenkning og riktig planlegging vil fisket kunne bli av langt større betydning for bygdene enn det har i dag. Undersøkelsene i Atna vil bli fulgt opp. Ellers vil vi planlegge nye tiltak blant annet i Folldal, Storsjøen i Rendalen og muligens Langsjøen i Tolga/Engerdal
- Virkingen av fiskestellstiltak. I samarbeid med Oppland er det søkt om midler til et prosjekt for å se på virkingen av ulike typer fiskestellstiltak. Det bevilges tildels betydelige midler hvert år til fiskestellstiltak uten at virkingen er særlig godt dokumentert. En hovedfagsstudent vil ta sin oppgave på produksjonsforholdene i settefiskdammer.
- Reguleringsundersøkelser. Store Svergjesjøen i Kvikne blir fra i år regulert , og utviklingen i fiskebestanden vil bli fulgt med undersøkelser. Den forventede reduksjonen i rekrutteringen vil bli kompensert ved utsetting av fisk.
- Internasjonalt samarbeide. Fiskerikonsulenten er medlem av to arbeidsgrupper i den europeiske innlandsfiskekommisjonen (EIFAC). Den 14. sessjonen blir avholdt i Bordeaux i mai.
- Nasjonalt samarbeide. Landets fiskerikonsulent vil avholde sitt årlige møte i Hedmark i juni. Det blir diverse faglige temaer og befaring rundt i fylket.
- Bistand/utvikling av krepseoppdrett. Det er planer om etablering av et krepseoppdrettsanlegg i Ringsaker som tar sikte på å utvikle kunnskap om krepseoppdrett både for forsterkningsutsettinger i naturlige bestander og som grunnlag for oppdrett av konsumkrepse. Fiskerikonsulenten vil bidra med faglig veiledning.

ARSMELDING FOR 1985 - VILT

Informasjonsvirksomheten har også i 1985 vært gitt høy prioritet. Som rimelig er, har virksomheten vært rettet primært mot vilt-nemndene.

Fremst kommer fellesmøtet for viltnemnder. At samtlige vilt-nemnder var representert sier litt om interessen for fellesmøtet sett fra den siden.

Hvert fellesmøte har sitt årlige hovedemne som f.eks. rådyret, biologi og forvaltning i 1985. Fellesmøtet egner seg godt som informasjonsmøte om saker som angår viltnemndenes egen virksomhet. Det ble også holdt regionmøter rundt om i fylket. Særlig ble forvaltningsopplegg for elgen drøftet, men også andre regionale viltstelltiltak.

Arbeidsutvalget for viltnemndene avviklet to møter i årets løp. Utvalget arbeidet med en rekke aktuelle fylkessaker for viltstellet, og i tillegg skulle det behandle en del høringssaker.

Det ble avviklet et beverkurs for deler av Sør-Fylket, samt to/tre møter i skog/viltutvalget. I særlig grad arbeidet dette utvalget med opplegg/utvikling av prosjektet viltbiotoper/skogbruk.

Det ble videre avviklet en vilt/skogdag i Våler. Videre var det en omfattende kontakt med enkeltviltnemnder, foreninger og lag samt enkeltpersoner, presse og radio. Som et lite uttrykk for arbeidsomfanget ved kontoret, kan nevnes at inngående brev i året var 733 og utgående 557 mot henholdsvis 615 og 483 i 1984.

Undersøkelser/forsøk

I henhold til opplegg ble forsøket med kondisjonsundersøkelser hos elgkalv avsluttet mars 1985. Selv om forsøket bare hadde pågått to år (opprinnelig antatt 2-3 år), fanget vi opp en mild eller lett vintersesong 83/84 og en ganske hard vinter 84/85. Det endelige resultatet av undersøkelsen vil bli meddelt fra DN så snart det foreligger.

Det ble gjennomført elgmerking i Asnes siste vårvinter. I alt 13 elger ble merket, og fordeler seg slik:

2 okser, 6 kuer, 2 oksekalver og 3 kukalver.

Dyrene er blitt overvåket med jevne mellomrom, og det ser ut til å kunne gi interessante bidrag til elgforvaltningen. Nevner at alle elgene i Asnes-prosjektet er radiomerket. Merkingen i Rendalen - bare med halsbånd og øreklyper - fortsatte også, og det ble merket ytterligere 9 dyr. I alt 22 dyr er nå merket der.

Elg-tog: Opplegg i Stor-Elvdal 1985

Etter elg/tog-rapporten forrige år, ble det bestemt at forsøk skulle settes i gang i Stor-Elvdal 1985. Det ble avviklet en befaringsoppnevnt arbeidsgruppe og forsøksopplegget skulle stå klart ca 1. oktober. NSB hadde bevilget midler, og en søknad skulle komme fra lokalt hold i saken. Denne kom ikke. Det er foreløpig ikke mer å si.

Elg/beiteforsøk

Disse forsøk faller i to grupper:

- gjødslingsforsøk av elgbeite. Særlig av ungbjørk
- hogstavfall furu/elgbeite

Gjødslingsforsøket har særlig funnet sted i Grue, Stor-Elvdal og Trysil. Disse forsøk går etter hvert mot slutten, og endelig rapport vil foreligge fra forsker Solbraa (NISK). I forsøkene inngår også tynning i forvokst, høy vier.

Hogstavfall i furuskog som elgfor, er særlig utprøvd i Asnes, Stor-Elvdal og Rendalen. Forsøkene går ut på å medvirke til at mest mulig av topper/sidebar av hogstavfallet kan komme til nytte som elgbeite på etterjulsvinteren. Forsøkene har gitt interessante resultater og rapport foreligger.

Elg/fly

I 1985 ble fly satt inn for forsøksvis å utprøve dets eventuelle skikkethet innen spesielle områder:

- Strukturteiling
- Registrering av elgtrekk
- Totaltelling

Visse interessante tendenser foreligger.

Nye villreinstammer

I årets løp er det gjort et visst grunnarbeide for å forberede villreinstamme i Fonnåsfjellet, mellom Tyllidalen og Brydalen. Det har vært avviklet befaringer. Det står igjen å få en overflyging av beiteeksperter og avsluttende møte med rettighets- haverne i området. Ved rimelig utnyttelse antas området å kunne kaste av seg oppunder 70 dyr årlig.

Et tilsvarende arbeid er startet på lokalt hold for å vurdere mulighetene for villrein i Hummelfjell/Sålekinna-området. Vilråra for rein er gode i området. Problemet kan kanskje vise seg å bestå i at det aktuelle området grenser opp mot tamreinmarker i øst.

Igangssette/pågående tiltak

Elgforvaltningen

I Hedmark ble det tillatt felt 9440 dyr mot 9166 i året før. En kvoteøkning på 3%.

Uttaket i 1985 ble 7424 dyr mot 7614 året før. Det betyr en uttaksreduksjon på 190 dyr eller 2,5 %. Dette markerer den første nedgang i uttaket siden 1971. Nedgangen var ønsket og forberedt og falt på de kommuner der bestanden og skadene var blitt for store, særlig i Sør-Fylket.

En klar nedgang ble også registrert innen Hedemarken. Den var ikke i samme grad villet, men som det verdifulle dyrkingsområde Hedemarken er, er nedgangen inntil videre rimelig og akseptabel. Vi antar at stammen i det store og hele er stabilisert, men i noen områder er det nok behov for å bringe stammen ytterligere noe ned.

Biotoper/skogbruk

Tiltaket var vårt hovedprosjekt i deler av året som gikk. Odd Henning Stuen arbeidet som engasjert konsulent fra 15. juli med en litteraturstudie for såvidt gjelder kunnskapstilfanget særlig innenfor Norden. Dessuten har "tilkoblingen" av biotophensynet til skogbrukets bestandsnummer stått sentralt. Utspill er gjort herfra for å gjøre tiltaket til et nasjonalt tiltak.

I Engerdal har vi planlagt forsøk for å forbedre rypebiotopen. Det dreier seg både om foryngelse av eldre bjørkeskog og om ulik gjødsling av rypemark.

Rovdyr/dokumentasjon av skader

Dette oppgave-området ble tidlig på året formelt overført til fylkesmannen. I den anledning ble det arrangert et større kurs i DN's regi i Trondheim.

Mot slutten av året ble det kjent at cand real Wabakken inntil videre skal ta seg av rovdyrspørsmål i 5 fylker, blant annet Hedmark.

Jegerprøven

I 1985 foregikk det i hele landet en frivillig utprøving av den obligatoriske jegerprøven som skal komme. Opp under 300 kandidater meldte seg opp til eksamen. Eksamen ble avholdt i et flertall av fylkets kommuner og foregikk i regi av viltnemndene. Ca 75% klarte prøven. Opplegget ga nyttig erfaring for såvel fylkesmann som viltnemnder.

Viltkart

Arbeidet med det nye viltområdekartet for Hedmark ble påbegynt høsten 1985 idet 3 ulike kommuner: Stor-Elvdal, Stange og Eidskog ble valgt ut for å teste ulike metoder for materialinnsamling. Arbeidet starter for fullt i 1986.

Rendalsrenen

Arbeidet med å føre Rendalsrenen inn under viltloven har fortsatt. Foreløpig kan det ikke sies å ha ført fram.

* * *

Utover den virksomhet som er drevet i egen regi, har fylkesmannen ydet økonomisk støtte til blant annet et rypeprosjekt på Evenstad, Veldre Viltområde og Stange J.F.F. (de to siste gjelder støtte til elgbaner). Cand. real. Geir Sonerud har fått støtte til et prosjekt på eggpredatorer.

* * *

Konsulenten har tatt del i et etatsmøte og forelest blant annet ved et viltstellseminar på Honne.

Bemanningen ved viltkontoret er fra juli 1985 noe endret. Odd Henning Stuen (naturforvalter, NLH) tiltrådte da i et engasjement på prosjektet biotoper/skogbruk, men har leilighetsvis bistått ved andre oppgaver i avdelingen.

På tross av dette er arbeidssituasjonen blitt stadig mer anstrengt. Vår egen virksomhet har økt i omfang på alle plan, og i tillegg har DN stadig planer om nye delegeringer. Dette må føre til en strammere prioritering slik vi nevnte også i forrige årsrapport.

ARBEIDSPROGRAM FOR 1986 - VILT

Av arbeidsoppgaver nevnes blant annet:

Viltområdekart

Etter et prøveår vil viltområdekartleggingen nå komme i gang for fullt. DN har for 1986 bevilget kr 140 000,- til arbeidet, og en egen person er engasjert.

Viltbiotoper - skogbruk

En presentasjon av litteraturstudiet vil komme. Ellers vil hovedvekten i årets arbeid bli lagt på tilkoblingen til skogbruket, dvs. forsøke å få aksept på skogbrukshold for en innarbeiding av vilthensyn i den løpende driftsplanleggingen. Dessuten vil vi satse på prøveopplegg/demonstrasjonsfelter for å vise "den viltvennlige skogen". Styringsgruppa for prosjektet vil antagelig bli styrket i løpet av våren.

Lokale vilttiltak

I tillegg til viltområdekart og viltbiotoper/skogbruk får følgende prosjekter økonomisk støtte fra DN:

- Grue viltnemnd	- beiteskadetaksering
- Furnes JFF	- gjødsling av elgbeite
- Nysætermarka viltstellgruppe	- elgbeitetiltak
- Glommen skogeierforening	- vilthensyn i skogbruksplanen
- Utmarkslaget i Hedmark	- utmarksorganisering
- Statens skogskole Evenstad	- diverse viltforvaltningsoppgaver
- Per Espen Fjeld, Univ./Oslo	- eggpredatorer på skogfugl
- Trysilvassdragets skogeierforening	- tilrettelegging for jakt og fiske
- Belgen, Duåsberget og Nordsetberget utmarkslag	- rådyrforing
- Stor-Elvdal grunneierlag	- beitetiltak for elg/rådyr

Dessuten vil vi følge opp med praktiske rypebiotopforbedrende tiltak i Engerdal.

Tilskottene fra DN forsøkes i størst mulig grad knyttet til tiltak som er i tråd med forvaltningens prioriterte faglige aktivitet:

- Videreføring av viltområdekartleggingen.
- Innarbeide viltinteressene i arealplandokument.
- Etablering av samarbeidsordninger med planmyndighetene.
- Planmessig opplegg for bruk av biotopvernbestemmelsene.
- Bestandsregistreringer.
- Beiterregistreringer.
- Skjøtselstiltak.
- Organisering av viltområder.
- Utarbeidelse av informasjonsmateriell vedrørende vilt.

Elgforvaltning

Etter nedgang i avskytningen over Hedemarken og i enkelte kommuner i sørfylket, vil viltkonsulenten tilrå en kvotereduksjon for 1986 i disse områdene. Ellers tilrås en moderat kvoteøkning eller status quo. Tallmateriale fra 1971 til 1985 gir gode holdepunkter for disse utspill i elgforvaltningen. Flere driftsplanområder bør opprettes. Videre ønsker vi oppdaterte skogskaderegistreringer fra skogbruksetaten i fylket. Ellers kan nevnes at elgmerkingen i Åsnes vil fortsette også i 1986.

ÅRSMELDING 1985 - SAMLET PLAN

Sp- virksomheten i 1985 har vært preget av usikkerheten omkring videreføringen av Samlet plan-prosjektet.

I denne situasjonen har Sp-medarbeideren forsøkt å utvide sine kunnskaper om andre vassdrag enn de som har vært gjenstand for analyse gjennom Samlet plan-prosessen. Blant annet har dette medført en del feltinnsats i fylkets vernede vassdrag. I første omgang har denne virksomheten vært konsentrert om Skjervangen, Veslesølna, Mistra og Ljøravassdraget. Resultatet fra dette arbeidet sammen med ytterligere informasjon vil bli presentert i en rapport om vassdragenes tilstand og brukerinteresser i løpet av første halvår i 1986.

Den "tradisjonelle" Sp-virksomheten har i første rekke vært sentert rundt de såkalte videreføringsprosjektene. Særlig har det vært arbeidet en god del med en ny vurdering av prosjektalternativene i Øvre Glomma blant annet gjennom møtevirksomhet og deltagelse i en større befaring i september.

Sp-medarbeideren har i perioden januar-mai i tillegg fungert i tilsvarende stilling i Oppland fylke.

I løpet av året har Sp-medarbeideren i tillegg utført en ukes feltarbeid for fiskerikonsulenten (merking av fisk i Sølsjøen) og videre deltatt i en arbeidsgruppe som har hatt til formål å legge grunnlag for ajourføring av viltområdekartverket for Hedmark

Mot slutten av året har Sp-medarbeideren deltatt i en sentralt nedsatt arbeidsgruppe som har til oppgave å finne fram til mer systematiske metoder for egnethetsvurderinger for ulike brukerinteresser i tilknytning til vann og vassdrag. I denne forbindelsen er det foreslått å kjøre et mindre forsøksprosjekt i en av kommunene i Hedmark i løpet av 1986.

SAMLET PLAN/VASSDRAGSFORVALTNING - ARBEIDSPROGRAM FOR 1986

Under forutsetning av at Stortinget vil behandle den foreliggende Samlet plan-meldingen (St. meld. nr. 63 1984-85) i løpet av vårsesjonen 1986, vil dette året bli svært arbeidsintensivt. Dette vil blant annet medføre at det legges opp til at prosjektet må ajourføres og rulleres i løpet av inneværende år for ny behandling i Stortinget i 1987.

Dette vil igjen medføre at hovedarbeidsområdet for den nye vassdragsforvalterstillingen i Hedmark i hele 1986 og første halvår av 1987 vil måtte bli videreføringen av Samlet plan.

I løpet av våren må det utarbeides nye vassdragsrapporter for prosjektene Øvre Glomma, Imsa/Tromsa og Tunna/Savalen. Alle disse tre er svært omfattende og såkalt tunge prosjekter. De to førstnevnte vil i stor grad berøre andre fylker, men det legges i denne omgangen opp til at hovedredaksjonsansvaret blir lagt til Hedmark - for Øvre Glommas vedkommende blant annet på grunn av kraftforsyningens uttrykte misnøye med den første vassdragsrapporten og for Imsa/Tromsas vedkommende på grunn av at dette prosjektet er derfinert som et Hedmarksprosjekt som i tillegg vil avlaste den generelt store arbeidsbyrden i forbindelse med Samlet plan-prosjektet i Oppland.

I tillegg skal det utarbeides vassdragsrapporter for to prosjekter som er nye i Sp-sammenheng, Markbulidammen i Einunna og overføring av Østre Æra til Osa kraftverk sammen med økt regulering av Osensjøen. Disse to prosjektene vil kreve en forutgående feltsesong før vassdragsrapportene kan skrives sammen, og de vil følgelig ikke kunne foreligge før tidlig på høsten.